

Wernhero lapicida et cæmentario, ut inter saxa et A
 titiones requirat, sollicitant. Ecce volente Deo Wer-
 nherus sarcophagum incorruptum nec igne tactum
 reperit, ad dominas lætus rediit, et præ gaudio
 remunerationem postulans, lætitiâ nuntiavit. O
 sancte Deus! o mirabilis in sanctis suis! o benedicite
 in operibus tuis! quanta exultatione famulas ²⁰⁷ tuas
 dignatus es replere; quali visitationis solatio per-
 fundere, quam magno gaudio præsentationis lætifi-
 care! In terram Deo gratificantes corruunt, lacrymis
 loca perfundunt, et oblitæ tristitiæ ad levandam
 thecam currunt, sed quasi stupefactæ præsumptio-
 nem reprimunt, et vocato sacerdote Pudone, cujus
 consilio et auxilio foras temptant efferre; et exeuntes
 ad portam civitatis inveniunt obstructam, seratam
 et quasi exitui oppositam, quam multo conanime
 quassatam nimisque laboribus temptatam nullo
 modo aperiunt. Et hoc miraculo compunctæ in lo-
 cum unde exierant regressæ sunt, missoque nuncio
 ad episcopum Ottonem supplicat ut veniat, quid agen-
 dum sit, decernat. Qui respondit, se non audere facere,

nisi prius mittat Romam. Iterum autem præsulem
²⁰⁸ Moraviæ Zdiconem implorant, ut desiderium ipsa-
 rum impleat ²⁰⁹. Qui se facturum promittit, si anti-
 stitis earum licentiam inveniat. Non cessantes ergo
 claustricolæ a proposito, domini decani Pragensis
 Henrici Petrique archidiaconi cæterorumque de
 conventu consilio sarcophagum relevant, aperiunt, et
 prævisum juxta altare lætanter recondunt. Nec hoc
 quoque prætereundum est, quod mirabile et in se-
 culis prædicandum furtum Wernheri declaratur, qui
 ablata latenter parte corporis beatæ Ludmike,
 athletæ Christi, repatriat; ad construendum templum
 Deo duos conducit, qui cepto opere mortui sunt, in
 sequenti enim alii duo, in tertio ipsemet defunctus
 est. Illis visis filius ejus jussu viciorum propinquo-
 rumque Bohemiam intrat, Gervasio cancellario,
 consanguineo suo, gesta replicat, per quem ammo-
 nitus ablata ecclesiæ reddidit, in nomine domini no-
 tri Jesu Christi, cui est honor et gloria in secula
 seculorum. Amen.

MONACHI SAZAVENSIS CONTINUATIO COSMÆ.

De chronica sancti Iheronimi et compositione annorum.

Beatus Ieronimus in chronica, quam propriis ma-
 nibus contexuit, ita commemorat: Ab Adam usque
 ad diluvium anni 2242. A diluvio usque ad Abraham
 anni 942. Ab Abraham usque ad nativitatem Domini
 anni 2015. In quorum summa inveniuntur quinque
 milia et insuper centum nonaginta novem. Anni ab
 incarnatione Domini:

952. [Ann. Quedl.] Eodem anno Hinricus rex
 Abotritos subegit.

958. Signum crucis in vestimentis hominum ap-
 paruit, illis autem qui derisui illud habebant, mor-
 tem inferens, illis autem qui pie et religiose illud
 venerabantur, nil mali intulit.

960. Isto anno venerunt legati Rusciæ gentis ad
 regem Ottonem, et deprecati sunt eum, ut aliquem
 suorum episcoporum transmitteret, qui eis osten-
 deret viam veritatis, et professi sunt se velle rece-
 dere a paganico ritu et accipere nomen et religionem
 christianitatis. Et ille consensit petitioni eorum, et
 transmisit Adelbertum episcopum in fide catholicum.
 Illi per omnia mentiti sunt, sicut postea eventus rei
 probavit, quia ille prædictus episcopus non evasit
 letale periculum ab insidiis illorum.

962. [Ann. Quedl.?] Tuto episcopus Ratisponensis
 ecclesiæ obiit.

963. Magnum synodale concilium factum est
 Romæ in ecclesia sancti Petri apostoli, ibique præ-
 sidebat Otto imperator augustus cum magna multi-

tudine episcoporum, abbatum, monachorum, præ-
 positum, clericorum, illicque dejectus est Bene-
 dictus papa ab apostolica sede, et Adaldago episcopo
 commissus, in Saxoniamque est deductus, illicque
 vitam finivit. Et ipso in anno mortalitas invasit exer-
 citum Ottonis imperatoris.

972. Sanctus Oudalricus episcopus Augustensis
 ecclesiæ migravit ab hoc sæculo 4. Non. Julii cujus
 corpus sepelivit sanctus Wolfrangus episcopus Ra-
 tisonensis.

973. Otto imperator primus Theutonicorum piæ,
 hen! pro dolor! Non. Maii obiit, cui Otto filius ejus
 successit.

975. Hyems durissima et importune longa. Et
 Idus Mai nix magna noviter lapsa terram operie-
 bat.

Eodem anno Rudbertus archiepiscopus obiit, cui
 Willigisas successit.

985. [Ann. Quedl.] Saxones Slavoniam inva-
 derunt, quibus ad supplementum Misacho dux cum
 magno exercitu venit, qui totam terram Slavonicam
 incendiis et cædibus devastarunt.

986. Otto rex adhuc puerulus cum magno exer-
 citu Saxonum venit in Slaviam, et multis incendiis
 et cædibus devastarunt.

987. Eodem anno Saxones iterum Slaviam in-
 vaserunt, et ad ultimum ipsi Selavi regis ditioni
 subduntur, et castella juxta Albim flumen denuo
 restaurata sunt. Et ventus ingens ædificia multa
 stravit.

VARIE LECTIONES.

²⁰⁷ Familias 2. 2b. ²⁰⁸ respondit — præsulem in uno ²⁰⁹ leguntur. ²⁰⁹ impleant 2.

988. Isto anno estatis fervor immanis pene cunctos fructus consumpsit, et mox grandis mortalitas hominum subsecuta est.

989. [COSMÆ.] Eodem anno comete apparuerunt, quos pestilentia subsecuta grandis hominum et iumentorum, maxime bouum.

990. Eclipsis solis facta est 12 Kal. Novembris, quinta hora diei. Eodem anno sanctus Adelbertus, episcopus Pragensis ecclesie sancte, Romæ ad sanctum Alexium confessorum et ad sanctum Bonifacium, in scio abbate quis esset, factus est monachus. Item eodem anno Nemei perdita est (87).

995. Atque in ecclesia sancti Bonifacii martyris sepulti sunt 6. Idus Octobris (88).

[Ann. Quedl.] Anno dominice incarnationis 996 sanctus Adalbertus, episcopus Boemorum secundus de Praga civitate, a Pruzis glorioso martyrio 9 Kal. Maii coronatur, cui Theadagus successit.

998. Eodem anno, mense Julio terræ motus factus est horribilis per totam Saxoniam, duoque lapides igniti ex tonitru ceciderunt, unus in ipsa civitate Magdeburgensi, alter ultra Albiam fluvium.

999. Eodem anno obiit Bruno papa, qui Romano more Gregorius vocabatur.

1000. Cæsar vero Otto antequam patriam visiteret, humili devotione in Polonia sanctum Adalbertum episcopum et martyrem nuper Christo laureatum adiit, ejus interventum obnixius petiit, ibique summo conamine a duce Slavonico Boleslavone susceptus, xeniis omnigeni census obsequialiter honoratur. Dehinc in patriam imperator Otto revertitur, ac Quidilburgensi loco dominicam resurrectionis diem debitæ venerationis obsequiis festive peregit.

1001. Dux Mescio Poloniensis obtinuit civitatem Pragam.

De exordio Zazovensis monasterii.

Hoc in loco congruum videtur non debere prætermitti, qualiter cenobium Zazavense divine dispositionis gratia exordium sumpserit, sub quibus principibus et qualiter ex tenui origine auctore Deo in tantam, ut hodie cernitur, amplitudinem excreverit, ut et in hoc, sicut in ceteris pietatis sue operibus, divine bonitatis magnificentia ab omnibus fidelibus laudetur. Tempore siquidem præfati ducis Oudalrici, in divino cultu viri magnifici, fuit heremita Procopius nomine, natione Boemicus de villa Chotum (89), Slavonicis litteris a sanctissimo Quirillo episcopo quondam inventis et statutis canonice admodum

imbutus; in seculo presbyter eximius, honestæ vitæ et casta mysteria celebrans, postmodum infula monasticæ parmatus (90) professionis, solus cum solo Deo in fidei pignore inconvulsus deguit. Hic quippe pro amore Jesu Christi toto spiritus sui ardore fervens, vanitatem nequam hujus mundi contempsit, et domum uxoremque, agros, cognatos atque amicos, immo semetipsum sibi abnegans, versuciali seculo et pompis suis miserabilibus valedixit, a cujus tumultuoso turbine fugiens, secreta solitudinis petiit, atque superciolo cujusdam desertæ speluncæ (91), quam mille demonia, ut fertur, inhabitabant, celestibus armis loricated, consedit, ibique quibus se posset tueri obstaculis (92) virtutum constructis contra canes viciorum et impetum spiritualium nequiliarum ac suggestionum sagittas, ad petram quæ Christus est orationibus, vigiliis, jejuniis allidens, viriliter pugnare cepit. Dum igitur in dilecta sibi solitudine a naufragio secularis tumultus liber ac ab omnibus occultus, per multum tempus Deo indefessus agonizaret, pia divinitatis dispositio civitatem in monte positam latere et lucernam sub modio abscondi minime voluit, sed ad laudem et gloriam nominis sui in propatulo exemplo multorum fidelium lucere. Celesti namque gratia dictante, dum idem dux consueto more illum locum, quem ad venandam speciatim elegerat, quodam tempore venandi gratia adisset, interim dum venationi daret operam, unum ex multitudine cervum ad secretiora nemoris profugientem insecutus usque in verticem prædictæ speluncæ, reperit exili tugurio Procopium virum monachali sub habitu heremiticam excolere vitam. Primo igitur rei novitatem principalis celsitudinis modificato tenore, mentis alacritate, dulci verborum affabilitate singula ex ordine percunctatur, quis et quibus ab oris venerit, vel qua de causa vir talis tamque rurus eas solitudines incolere voluerit. Cujus ad interrogata Procopius breviter ac humiliter respondens, omnem sicut res erat veritatem seriatim exposuit, et ad ultimum subjunxit, se pro amore Dei et spe supernæ retributionis mundo funditus renunciasse, et in eodem deserto, si Deo placeret, finctenus velle persistere.

Princeps igitur prudens in Domino ammirans viri tam arduum propositum, et attendens vultum sanctæ religionis gratia præditum, utrasque manus cælis tetendit, Deum lacrimis perfusus benedixit, deinde orationibus ejus sese attentius commendat, et in spiritualem patrem sibi adoptat, et larga manu

VARIAE LECTIONES.

²¹⁰ Quidiligensi 4^a.

NOTÆ.

(87) Nimtsch in Silesia. Cfr. Annales Pragenses et Wilmans Otto III, Exc. VIII, p. 219.

(88) Scil. quinque fratres sancti Adalberti; est glossa ad Cosm. I, 29.

(89) In circulo Kaurzimensi. Vitam sancti Procopii versibus Bohemicis descriptam, quam ex fontibus pervetustis fluxisse conjiciebat Dobner ad

Hajec. IV, 246 ex Chronico Sazavensi esse derivatam docuit Palacky Würdigung, p. 51.

(90) I. e. munitus.

(91) Haud præcul a Kaurzim ad fluvium Sazavam, qui in Moldavam exundat.

(92) I. e. propugnaculis.

subsidium exhibens, ad militum stationem regredi-
tur gaudens. Exinde igitur coelesti dictante gratia
crescebat adeo longe lateque per cuncta compita
fama virtutum illius, multiplici sermone discurrens,
ut ad ejus opinionem catervatim provincie ejusdem
homines xenia offerrent ipsiusque orationibus sese
devote manciparent; qui caritatis flagrantia plenus,
hospitalitate pie præditus, prudentia sancta decen-
ter ornatus, castimonia purus, humilitatis miseri-
cordia providus, temperantia clarus, habundantia
zeli fidei plenus, qui sermone prædicationis sanctæ
pectora audientium, ut imber temporaneus oportuno
tempore infusus irrigabat, ac doctrinæ suæ vomere
mentes utilissime reformabat. Pauperes denique tanta
pietatis largicione sibi divinitus ingenita suscipiebat,
tamque prona et leta famulatus sollicitudine mini-
strabat, ac si manifestissime Christus adesset, ut
omnis territorii ejus industria mendici atque pi-
fandi (93) pascerentur. Properabat equidem ad eum
multitudo fidelium, habentes in desiderio animi sui
seculi lucris renunciare, secum finetenus comman-
nere, quos benigne amplectans fovebat, sicut gallina
pulos suos sub alis. Brevi itaque temporis dilapso
interstitio, felix pater Procopius, cōadunatis quibus
potuit sumptibus, jecit fundamentum in nomine Do-
mini, et basilicam in honore sanctissimæ Dei ge-
nitricis Mariæ et sancti Joannis baptistæ construxit,
et aggregavit quosdam fratres vita et moribus reli-
giosos, quibus spiritualiter concordantibus unanimi
caritate monastica fieri moderamina et mysteria
divina juxta exemplar almifici patris Benedicti con-
sistit, ipse vero minimus in minimis effectus. Cujus
quantum prudens et efficax diligentia mentis indu-
striaque ac sollicitudo, et quam pia caritatis affluen-
tia erga fratres extiterit, nullius facundia digne suf-
ficit enarrare. Dux igitur prædictus et primatus cu-
rialis (94) patrem vocitare usui suo commendaverunt,
quem etiam paterna veneratione diligere decenter
affectabant. Unde idem dux magnanimiter eum sa-
traparum suorum ingeniositate perspicaci pruden-
tique consilio discretionis inito ²¹¹, eum ad abbatie
investituram debere promoveri decrevit, quædam
cenobiali usui necessaria decenter coaptans, quædam
pollicens, quæ tandem decenter complevit. Ille vero
sese ceteris præferre pertimescens, summo manstie-
tudinis humilitatisque emolumento omnino recusa-
bat, semet asserens imperitum hominem et indignum
operam obedientiæ minime subjectis impendere va-
lere, Deum, qui omnium occultorum solus cognitor
est, intimæ suæ inspectionis testem præponens.

Interim piæ memoriæ duce Oudalrico ex hac luce
subtracto, Bracizlaus, filius ejus, regni principatum
optinuit, vir per omnia divinæ religionis cultam di-

ligens; opus, quod pater suus imperfectum relique-
rat, omni sagacitatis diligentia ad perfectum con-
summare decrevit. Audiens namque beati viri san-
ctam opinionem, immenso tripudio ultra quam credi
posset, cum optimatibus suis gavisus est, cujus sese
gratulabundus commendans orationibus, seorsim
assumpsit, et de suscipienda abbatie infula commo-
nuvit; deinde iterata vice in præsentia omnis curialis
dignitatis verbis persuasoriis aggreditur, et, licet
velit nolit, pastoralis curæ moderamina suscipere
deberet. Sed vir Dei in sibi solita perdurans perti-
nacia, omnino sese asserens indignum, nullatenus
ad consensum ducis flecti potuit. Sed divinæ ordi-
nationi quis est qui contradicat? Victus namque
omni instantia precum omnique dilectionis ammo-
nitione atque affabilitate optimatum, violenter abbas
ordinatur. Facta ergo celebri promotione, dux
Bracizlaus primo quidem donationem, quam pater
suis eidem patri adhuc ante susceptionem abbatia
fecerat, flumen videlicet subterfluens Amilobuz (95)
usque ad speluncam, quæ vulgo Zacolnica dicitur,
cum pratis et silva circumjacente, principali corro-
boravit auctoritate (96); dein etiam hanc eandem
donationem supervenientibus heredibus ²¹² et eam
suo juri usurpative vendicare molientibus, nolens
paterna cassare statuta, semet opposuit, litem dire-
mit, et eidem patri Procopio omnem utilitatem in
aqua et silva a prædictis terminis redonavit, agros
vero ²¹³ et prata ex utraque parte adjacentia sub
testimonio et confirmatione filii sui Wratizlai et
principum suorum 600 denariorum precio redemit,
et abbati procopio scriptis et legitimis testibus re-
consignavit. Ad extremum quoque ex propria lar-
gitione terram quæ circa est usque ad silvam
Strnounic, nec non villam Zeramnuk et unum sta-
gnum et structuram lignorum ad piscandum centum
denariis comparatam eidem abbati et suis succes-
soribus pro remedio animæ suæ in perpetuum pos-
sidenda contradidit.

Tam igitur felici processu jam factus abbas, non
se super se extulit, sed firmiori virtutum soliditate
fundatus, humilitatis quoque ac caritatis constanti
excellencia stabilitus, tam hylaris et affectione bene-
volentie continens extitit, ut a subjectis sibi plus
amori haberetur quam timori, quibus tam publice
quam singillatim salutaria ministrare monita multa-
que exemplis priscorum dogmata pigmentata (97)
non desistebat. In tempore siquidem suo omnium
rerum opulentia non defuit, qui tamen exercitio la-
boris manuum suarum sustentabatur, et pauperum
inopiam refocillabat, atque in tristitia positorum
curam supportans cunctorum, eos uti prudens me-
dicus infirmos antidoto paterno et solatio recreabat.

VARIAE LECTIONES.

²¹¹ initio 4, 4a. ²¹² heresibus erronee 4. ²¹³ vero deest. 4.

NOTÆ.

(93) Idem videtur quod Gallorum *pi/re*, i. e. gu-
losus, famelicus.

(94) I. e. optimatum cohors.

(95) Schallero X, 128, est Sazava fluvius.

(96) Quæ desideratur.

(97) I. e. ornata, nam ita videtur legendum pro
pigmenta quod codex exhibet.

qui dum tam beatam vitam et illustrem duxit, virtutum signis in templo Dei cœu sol usque ad consummationem vitæ refulsit, quin immo sancti Pneumatis instinctu prophetiæ mysterio claruit præsignis futurorum. Antè biduum siquidem suæ terminationem resolutionis, revelante divinitatis gratia, præscivit, qui accersito bonæ qualitatis nepote Vito ut filio suo piæ indolis Emmerammo, seriatim exposuit eis futura, sicuti et postea rei comprobavit successus; singultuose tali verbi nobilitate inquiring: « Karissimi mei filioli, quos utpote gallina pullos educavi, perpendite quia tempus meæ resolutionis adest; tertia certissime die Domino annuente de hujus carnis tabernaculo migrabo, vos commendans Deo, sed vestræ circumspectioni innotesco quæ post discessum meum fluctivagorum detractionum varietate impetuosa quassabimini, ac pestifero persecutionum tribulabimini naufragio, atque extorres efficiemini sex annis in terra aliena, et iste locus potestativa manu ducis tradetur possibilitati (98) alienigenarum. Vos autem, dilectissimi filioli, idcirco nolite a fide naufragare, fratres vestros confirmate, Deum expedibiliter (99) laudate, in prosperis benedicite, in adversis supplicate, in letis gratias agite, in tristibus querite eventibus, ejus pietatis magnificentia tandem consolabimini. Nam revolutis sex annis exilii vestri misertus, tranquillitatis reparabit vobis statum, ac detractoribus vestris falionem merito reddet, vosque ad portum consolationis reducet. Defuncto namque presente principe pio Bracizlao succedet Zpitigneus, qui vos persequetur; quo mortuo Wratizlaus regimen principatus Boemæ suscipiet, vir timoratus (100), benivolus. Ille reducet vos de exilio, et dabit vobis Jesus Christus dominus noster in loco pacem et securitatem omnibus diebus vitæ vestræ. Amen. » Jam vero decedente die sequente, dum finita canonicè vespertinali sinaxi et completorio resideret in lectulo, infirmitate vehementi correptus est, qui in articulo mortis positus, quanquam ultimum anhelitum traheret, tamen antiquum hostem orationis mucrone viriliter brachio extenso jaculari non cessabat. Adesse extemplo fratres jubet, quos in meroris (101) afflictionem fletumque inconsolabilem conversos paternæ informatione consolationis corroborat, commonensque eos de corpore suo, de mundi hujus naufragio, migravit ad Dominum, de servitio ad regnum, de labore ad requiem, de morte ad vitam sempiternam, præstante domino nostro Jesu Christo, qui in Trinitate perfecta vivit et gloriatur Deus unus per infinita secula seculorum. Amen. Consummavit autem beatus abba Procopius cursum vitæ suæ feliciter in Domino anno ab incarnatione Domini 1053, et ejusdem anni 8. Kal. Aprilis; presente Severo Pragensi epi-

A scopo in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, quam ipse construxit, honorifice et sepulturæ commendatus.

Post discessum igitur beatissimi patris Procopii consors societas propria voluntate de congregatione Vitum nepotem ejus elegit, qui electus sine dolo sine venalitate ordinatus est: vir in humanis et divinis rebus idoneus, seculi hujus innocens, inclite morigeratus, sapientia pervigil, reverendus in vultu, affabilis alloquio, lenitate placabilis. Quo in abbacia expedibiliter degente, Bracizlaus dux ultimam mundo valedixit, cujus loco Zpitigneus monarchiæ gubernacula suscepit. Quo tempore sancti patris Procopii vaticinii ordo completur. Instigante namque zelo Diaboli, multi emuli ficticia venenosa detractionum conspirantes, laqueos cavillationum in curia ducis contra Vitum abbatem et fratres ejus astruerè ceperunt, atque aures principis favorabiliter compositis mendaciis obfuscantes, eos multiphariis vituperiis publicabant; scilicet dicentes, per Slavonicas litteras heresis secta ypochrisisque esse aperte irretitos ac omnino perversos; quam ob rem ejectis eis, in loco eorum Latine auctoritatis abbatem et fratres constituere omnino esse honestum constanter affirmabant. O invidia, inextricabilis maliciæ zelus! O invidia detestanda, omnimoda malicia conglobata, ignis inextinguibilis! Sed revera sicut tinea vestimentum consumitur, sic is qui illam zelatur, cui autem invidet, clariorem reddet. Vitus itaque abbas assumptis fratribus suis, quos unitas caritatis concordaverat, peregre profectus est in terram Hunorum. Nunc opere precium duximus unum ex multis Leati viri miraculis compendio stili ac veridica relatione fidelium memoriæ caritativæ tradere, quod Domini nostri magnificentia per merita ejus post mortem declarare digna est. Memoratus namque dux, Vito abbate cum nepote suo Emmerammo et fratribus, quos unitas caritatis concordaverat, in terram Hunorum peregre proficiscentibus, propria sanctorum suorum consiliaria diffinitione utens, in loco illo abbatem genere Teutonicam constituit (102), hominem turbida indignatione plenum. Ubi dum nocte prima adventus sui ex more ad matutinalem sinaxin pergens foribus ecclesiæ appropinquaret, apparuit vir sanctus Procopius infra januam oratorii appodians et dicens ei: « Unde tibi potestas hic degendi? Quid quæris? » At ille: « Potestativa, inquit, ducis majestas et ejus primatum inconvulsa sublimitas meæ possibilitatis regimini hoc cenobium usque ad finem vitæ meæ tradidit. » Cui sanctus pater: « Citissime, inquit, sine confusionis verecundia discede, quod si non feceris, ultio divinitus veniet super te. » Et hæc dicens evanuit. At ille estimans esse delusionem Sathanæ, omnino nichili pendebat. Qui dum sequenti et tertia nocte minacem parvipenderet, quarta nocte

NOTÆ

(98) I. e. potestati.

(99) I. e. animo ad laudes Dei semper expedito.

(100) Dei timidus.

(101) Ita legendum pro memoris codicis lectione.

(102) Qui fuerit Spitignei erga Germanos animus vide apud Cosmam II, 14.

apparuit ei ad matutinum obsequium eunti sanctus A vir, dicens: « Cur meis monitis amicabilibus obtemperare recusasti? Filiis meis spiritalibus a domino impetravi hunc locum, non tibi qui supplantatim intrasti. Et si a domino tuo tibi duce hæc hæcenus potestas fuit inhibita, a me sit amodo prohibita. » Et hæc dicens, impetuose fortissimis ictibus cambutta (103), quam manu gestabat, illum ferire cepit, qui mox quasi Bellonæ percussus œstro (104) sine dilatione locum mutavit, et volatili cursu ad ducem terræ pervenit, ac omnem rei eventum illi patefecit. At ille attonitus vehementi admiratione vacillare cepit, et ambiguitatis laqueo irretitus usque ad finem vitæ suæ permansit.

Defuncto igitur Zpitigneo duce, divinitas fidei suo servo Wratizlao memoriali titulo ducatus gubernaculum tradidit, qui cum divinum ecclesiæ diligenter unice cultum, etiam illum toto cordis affectu locum dilexit. Qui missis legatis Hmorum ad regem (105), de exilio Vitum abbatem et fratres ejus cum honore reduxit et in loco suo decenter restituit. Quibus per merita et orationes beati patroni Procopii omnipotentis Dei propicia consolatio affuit, quæ ipsum locum omnium rerum profectibus abundantem redundantemque in pristinum, immo in ampliorem, honorem enceniavit (106). Felix igitur abba Vitus, vir ingentis industriæ consiliique, consensu fratrum appropinquante vitæ suæ termino, arcisterii (107) sui commisit jus regiminis abbatialis Emmerammo consanguineo suo, viro sanctitate conspicuo, in placito Jovis (108) satrapumque ejus. Ipse denique postea, brevi transacto dierum spacio, diem clausit extremum, cum Domino victurus in eternum. Cujus corpus juxta fores in sinistra parte, in ingressu ecclesiæ sanctæ Dei genitricis Mariæ humatum est.

Post discessum igitur ejus, Emmerammus ²¹⁴ abba benignus, homo simplicitatis columbinæ, sanctæ vitæ meritis et virtutum gemmis effulsit; qui nequam serpentinæ prudentiæ animum admittens, fidei catholice inconcussam dum vixit constantiam tenuit, ac multorum dubia corda in fide Christi stabiliter solidavit, vir per omnia perspicuæ felicitatis in omnes et liberalitatis. Hic denique non aliter nisi malum nominabat pecuniam, quam ex toto nichili pendens nec manu tangere volebat, immo gressibus calcandam adjudicabat, sanctorum apostolorum vestigia secutus, qui precia eorum quæ vendebantur sacris tangere dextris vitabant, sed pedibus gazam ut lutum calcandam fore nobis exempla reliquerunt. Igitur beatus abba cum jam monachilis militiæ ordine apud homines pater egregiæ perfectionis sanctæ

conversationis prædicaretur, et affectione justis amoris peroptime polleret — quia secundum Veritatem nec civitas in monte posita, nec lucerna sub modio latere potest (*Matth. v, 14*) — misit divinitatis dispensatio infirmitatum castigationes in omnia membra ejus, ne laudantium extollentiam ei ingereret adulatio, ne mens ejus elationes per humanas laudationes incurreret, donec post periculum navigationis hoc mari magno et spacio securus ad felicitatis portum perveniret. Is ergo longo tempore, sicut Dominus noster voluit, multis calamitatum passionibus usquequaque afflictus, rebus humanis exemptus est, multis suis successoribus, quia discessit, flendus, sed quia ad regna cœlestia pervenit, omni gaudio prosequendus. Hunc equidem fratrum unanimis dextra parte ingressus januæ supradictæ ecclesiæ sepelivit.

Hoc ita tempore rex Wratizlaus, piæ memoriæ commendandus, qui jam dicti claustrum ecclesiam libenter ditabat, Boemiensis monarchiæ arcem ²¹⁵ regabat. Hujus pia voluntate cum fratrum electione in loco patris Emmerammi Bozethecus abbatiae nactus est dignitatem, homo nimium circa omnes communis, liberalis in cunctos. Hic pingere venustissime meminit, fingere vel sculpere ligno lapideque ac osse tornare peroptime novit. Vir ingentis facundiæ et promptæ memoriæ, sed gloriæ popularis avidus, præsumptuosus, iracundus, aliquantulum vitii deditus. Ipse siquidem locum illum laudabiliter omni ornatu, sicut hodierna die apparet, decoravit; ecclesiam longitudine, latitudine, altitudine venustissime ampliando fundavit, imo palliis, campanis, crucibus et omnibus monasticis rebus adornavit, cenobium totum omni ex parte edificiis et omni suppellectili renovavit. Hujus siquidem studium ad omnia necessaria monasticæ utilitatis vigilabat, unde magnus discordiarum fomes, Diaboli invidia instigante et famulante, inter fratres monasterii contra eum oritur, et lamentabilis ira seaturire cepit, scilicet per miseros fratres Demetrium et Cananum et Golissonem presbyteros, homines tunc ineptos et injuriosos, et alios complices et fautores eorum, qui bachantes bachabantur, opere et sermone turpi contra eum truces existentes. Rex autem supradictus, homo christianissimus, unice diligebat eum, cujus gratia idem abbas in tantum sublimatus erat, ut fere omnes Boemienses abbates dignitate præcellere videretur. Quam ob rem idem abbas præsumptuose agens, episcopo suo officium præripuit quadam summa festivitate. Nam regis supra nominati capiti coronam imposuit, quod præsul suus Comas ²¹⁶

VARIÆ LECTIONES.

²¹⁴ Hemmerammus 4a. ²¹⁵ aciem 4a. ²¹⁶ ita legunt 4, 4a.

NOTÆ.

(103) Virga pastoralis.

(104) Juvenal., sat. IV, 123.

(105) Salomonem, ut videbatur Dobnero IV, 382, qui monachos a. 1064 revocatos esse censet.

(106) I. e. initiavit, restauravit.

(107) I. e. asceterii, monasterii.

(108) Itaque Vitus ante annum 1036, quo Wratizlaus regnum adeptus est, obiit.

(109) facere debuit. Igitur iratus est episcopus Comas ei A
 furore inextinguibili, quare sibi calumpniis illatis, eum
 degradare conabatur, sed optimatum regalium pre-
 cibus continuis resistere non valens, vix debitori suo
 Bozethco abbati debitum iracundiæ licet non ex toto
 corde dimisit, eo tamen tenore, uti respondit ei idem
 ad ultimum episcopus: « Sed quia tu, abba, bene no-
 sti sculpere et tornare, per sanctæ obedientiæ nostræ
 præceptum ob diluendam culpam tuam, quam ex
 contumacia tua præsumptuose perpetrasti, tibi præ-
 cipimus, quatenus tuæ longitudinis et latitudinis ma-
 gnum mensuram crucifixum factum, cum cruce in
 dorso tuo usque Romam deferas, et in ecclesia me-
 tropolitana sancti Petri apostoli ponas. » Hæc ipse
 abbas lubenti animo cum cordis contritione perficere
 non tardavit et majestati præsulari satisfacit. Post B
 aliquantum tempus quantum cenobii fratres, de qui-
 bus superius præmisimus, contra eum zelotipiæ ve-
 nenum, velut mortiferi serpentes, conspiravere nullo
 more dicendum, nam unusquisque eorum accusa-
 tiones querebat adversus eum, sed convenientia testi-
 monia non inveniebantur. Nam idem fratres, mem-
 bra Sathanæ, existimabant, si abbas jam nominatus
 quoquo modo expelleretur, sperabant aliquem ex eis
 eorum errorum complicem abbatiae jura susceptu-
 rum. Rex autem Wratizlaus jam migraverat ad Do-
 minum, cujus tunc successor Bracizlaus sublimitate
 ducatus Boemiæ pollebat. Hujus aures cum supranota-
 ti fratres per se et per amicos multis ficticiis et
 innumeris vituperiis contra abbatem suum Bozeth-
 cum compositis obpulsando multiplicarent, idem dux C
 nominatum abbatem de loco superius dicto extirpa-
 vit et fratres ejecit. Ibi impleta sunt verba Veritatis:
 « Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis
 (Matth. xxvi, 31). » Abbate itaque ejecto, ejus fra-
 tres, qui proditoris auctores contra eum extiterant,
 ex tunc erraverunt usquequaque per incerta loca
 girovagi, donec ad ultimum aliqui corde compuncti
 vix in loco proprio recepti, eidem loco inepti vitam fi-
 nierunt, et libri linguæ eorum deleti omnino et disper-
 diti, nequaquam ulterius in eodem loco recitabuntur.

1045. Obiit Guntherus monachus et heremita 7
 Idus Octob., et sepultus est in monasterio sanctorum
 Adalberti atque Benedicti ante altare sancti Ste-
 phani prothomartyris.

1055. Procopius primus abbas Zazovensis mona-
 sterii felici fine cursum vitæ suæ consummans, 8
 Kal. Aprilis hujus mundi exiit stadium, æternæ fe-
 licitatis percepturus bravium.

1070. Indictione 4. epacta 6. concurrente 2,
 tertio Kal. Julii præsul Gebhardus consecravit ec-
 clesiam in Zazoa in honore sanctæ crucis, in cujus
 ara continentur reliquiæ sanctæ crucis, de vesti-

mento sanctæ Mariæ, sancti Petri apostoli, sancti
 Stephani prothomartyris sanctique Georgii martyris.

1088. Sicque (110) justus vir, veluti Dei martyr,
 miles Beneda, obiit 5 Idus Julii, et sepultus est in
 urbe Missin ante portam monasterii sancti ²¹⁷ Joan-
 nis apostoli et evangelistæ.

1089. Obiit dominus Megnhardus, abbas sancti
 Adalberti monasterii Brennovensis, a quo constru-
 ctum est, cui successit Adalbertus.

1091. Et in hieme neque nix neque pluvia fuit.

1095. Eodem anno 2 Idus Octobris consecratum
 est oratorium in Zazoa a venerabili sanctæ Pragen-
 sis ecclesiæ octavo episcopo Cosma, quod Bozeteck
 ejusdem loci abbas, cujus supra meminimus, sui re-
 giminis tempore construxit, habens incitum a dextris
 ab altari sancti Martini, a sinistris ab ara sancti
 Stephani prothomartyris usque in finem criptæ. In
 medio vero oratorii, quo situm est altare, continet
 reliquias sancti Petri, sancti Pauli, sancti Andreae,
 sancti Bartholomei, sancti Thomæ, sancti Jacobi,
 sancti Philippi, sancti Lucae evangelistæ, sancti
 Barnabæ et omnium apostolorum. Sequenti vero die,
 quod est Idus Octobris, consecrata sunt tria altaria,
 unum super criptam, in quo continentur reliquiæ de
 sudario Domini, de spinea corona ejus, de sepulchro
 ejusdem, de sancta cruce, sanctæ Mariæ, sancti
 Johannis Baptistæ, sancti Johannis apostoli et evan-
 gelistæ; aliud altare sub cripta, in quo continentur
 reliquiæ sanctorum Cosmæ fratrumque ejus; item in
 capella, quæ est a sinistra parte ecclesiæ, altare in
 quo continentur reliquiæ sanctæ crucis, sancti Lau-
 rentii martiris, sancti Blasii episcopi et martiris,
 sancti Mauriti martiris, sancti Pancratii martiris.
 Deinde tertia die, quod est 17 Kal. Novembris,
 consecrata sunt duo altaria, unum a dextris, in quo
 continentur reliquiæ sancti Martini, sanctorum Jo-
 hannis et Pauli, sancti Tybureii martiris, sancti
 Glebii et socii ejus, sanctorum Benedicti, Johannis,
 Ysaac, Matthei, Christiani, sancti Nykolai, sancti
 Jeronimi, sancti Uodalrici, sancti Fortunati ²¹⁸,
 sancti Odolphii, sancti Lazarii; aliud altare a sini-
 stris, in quo continentur reliquiæ sancti Stephani
 protomartyris, sancti Andreae, sancti Thomæ apo-
 stolorum, sancti Clementis papæ et martiris, sancti
 Georgii martiris, sancti Pantaleonis martiris.

D 1097. Dux Bracizlaus cunctorum primatum terræ
 collaudatione et pontificis Cosmæ electione cum
 magno gaudio titulum Zazovensis abbatiae Diethar-
 do ²¹⁹ Brennovensi ²²⁰ præposito 5. Non. Jan. impo-
 suit, viro Latinis litteris sufficienter inbuto, qui
 tunc in religione monachismi præclarus habebatur.
 Homo egregius, vultu decens, sollers ingenio, animo
 gravis, moribus gratus, sermone cultissimus, ad lo-

VARIAE LECTIONES.

²¹⁷ sancti deest 4a. ²¹⁸ Fortunati 4. ²¹⁹ Dethardo 4a. ²²⁰ Brennovensis 4.

NOTÆ.

(109) Qui anno 1091 episcopus electus est. Cfr. (110) Cfr. Cosmas II, 40.
 Cosmas II, 42.

quendum paucus, infestus vicis, tranquillissimus adeo. A ut nec vultum ex gaudio nec ex morore mutaverit. A præsulè igitur Pragensi Cosma abbas 8. Idus Marcii ordinatus est. Ad locum igitur, ad quem abbas attulatus extitit, dum primitus advenit, rebus monasticæ suppellectilis omnimodis a nichilatis, incommodum invenit in tantum, ut nec uno mense eo victu quem illic invenit, cum fratribus sustentari potuerit, nisi supra nominatus dux adjumentum ex propria camera sua præbuisset. Divina autem pietas, eodem abbate vivente, in eodem loco non defuit, per quem eidem loco adjutoria adaugendo bonis omnibus eum abundare redundareque fecit. Idem abbas libros, quos non invenit loco sibi commisso, præter Slavonicos ipsemet nocte et die immenso labore conscripsit, quosdam emit, quosdam scriptores scribere conduxit et omnibus modis acquisivit. Oratorium tegulis et aliis ornatibus renovavit. Prædecessorum suorum auctoritate dotalia acquisita per ducum terræ præcepta et inconvulsa decreta roborando in perpetuum confirmavit, et per se aucta, scilicet mansiones, possessiones, mancipia, cartulatos, offerros (111), servos et ancillas, terras et vineas, silvas cum montibus et planiciibus, aquis et aquarum discursibus atque piscariis. Hic siquidem opere manuum etiam ultra vires præsumebat laborans, maxime plantasiæ intentus et cultui vinearum, et ad omnes monasterii res omnino pervigil, mente semper revolvens scripta patris stupendi: « Otiositas est inimica animæ. » Tota vita sua ingratum habuit eum fratrem, qui ad injunctum opus se impotem et pigritia hebetem fecit, dicens, esse quasi scelus ariolandi nolle obedientiæ succumbere. Hic quamdiu vixit, omnes fratres in bona voluntate complectens consolabatur, in eis pie vivendo, ut pater in filiis, eos ad cœlestia regna, sicut aquila provocans ad volandum pullos suos volitans, provocabat. In quo revera mutatio dextræ Excelsi est completa, dum vixit. Tandem ipso maturam jam ætatem subeunte misit Deus casigationem languoris in membra ejus, prout ipse postularat, quia quem Dominus diligit corripit, unde fatigabatur in visceribus vexatione nimia nocte et die, donec universæ carnis viam ingressus est 15. Kal. Jan. Rexit autem locum eundem annis 37, mensibus 9, diebus 11 ²²¹.

1116. Eodem anno

Dum viget Hermannus Pragensi pontificatu,
Est sublimatus Silvester presbyteratu ²²².

1122. Eodem anno 3. Non. Jan.

Pater eximius et Christi cultor honestus,
Koyatha mortalis subiit jus conditionis.

1123. Eodem anno 12. Kal. Aprilis, Silvester, divina dictante miseratione, cenobialis vitæ succensus ardore, exicalibus mundi renunciavit versutiis, et in monasterio Zazovensi sub regimine bonæ memoriæ Diethardi ²²³ abbatis mutato sæculari habitu, totum se penitus divinis mancipavit studiis, post amplexus videlicet lippientis Lyæ Rachelis delectatus pulchritudine, et post Marthæ laborem Mariæ consequi desiderans consolationem. Cujus quanta fuerit diligentia in divinis et ecclesiasticis rebus amplificandis, loco suo dicitur.

1125. 12. Kal. Aprilis, in festo scilicet sancti Benedicti abbatis, Sylvester fecit professionem, et monachus effectus, in divinæ religionis exercitio in tantum auctore Deo profecit, ut merito cunctis tam honorabilis quam amabilis haberetur. Unde postea factum est, ut tanquam secundus pater in congregatione decaniæ sublimaretur honore.

1126. Igitur glorioso duce Sobezlao (112) in solium paternæ gloriæ cum omnium Boemiæ principum exultatione sublimato, sit ingens omnium leticia; eo quod boni ducis principia superna, sicut cernere erat, comitabatur gratia, et quod eo anno, quod difficile credi potuit, inter ipsum ducem et Ottonem nulla fuit facta sanguinis effusio (113). Sed proh dolor! urgente vesania antiqui hostis discordiam et intestina bella ubique seminantis, gaudia nostra contrarius exceperit successus. Succedente enim anno dux prætitulatus Otto ultra modum anxius, quia spei suæ voto fuerat frustratus, optimum ratus fore consilium, sed minus caute sibi providens in futurum accelerat viam cum suis ad regem Lotharium et ad totius Saxonie principes. Honore igitur condigno receptus (114), nacta loci temporisque oportunitate, causam sui itineris coram omnibus exposuit, Sobezlaum scilicet ducem Boemiam furtivis intrasse vestigiis, et principalem tronum sibi hereditario jure debitum et ab omnibus Boemiæ primatibus designatum et sacramento confirmatum decupasse per violentiam; et ad ultimum hæc breviter sub intulit: « Vestræ ergo dignationis ²²⁴, optime imperator, super hac causa pietas providere non abnuat, vos ex omnibus totius regni principibus divinæ dispositionis gratia imperatoriæ dignitatis ad hoc sublimavit excellentia, quatinus a benignitate vestra omnibus pro quibuslibet suis incommodis reuidentibus misericordia exhibeatur et justitia. Scimus equidem nos vestræ majestatis imperiis in omnibus subjacere debere, ideoque nichilominus justitiæ rationem nobis ex vestra dignatione non esse denegandam. » Ad hæc rex benigna responsione mitigat

VARIÆ LECTIONES.

²²¹ continuant 4, 4^a. Eodem anno dux, etc. ²²² Uxor Cosmæ memoriæ delere voluit monachus Sazavensis, et versuum loco quos in eam Cosmas III, 43, composuit hos adscripsit. ²²³ Diethardi 4^a. ²²⁴ indignationis 4.

NOTÆ.

(111) Qui se suaque omnia monasterio obtulerant vel subdiderant.

(112) qui Ottoni Frisingensi aliisque est Uldaricus.

(113) Errat; anno 1125 exeunte Sobezlaus Mora-

viam bellica expeditione devastaverat.

(114) Radisbonæ ubi Lotharius die 27 mens. Nov. 1125 commorabatur; Böhmer Reg. 2095. Otto regem jam anno præcedente convenerat.

ducis animum, et coram omnibus Saxonie principibus his verbis dicitur usus: « Boemie ducatus, sicut ab antecessoribus nostris didicimus, in potestate Romani imperatoris ab initio constitit, nec fas fuit unquam electionem aut promotionem cujusquam ducis in terra illa fieri, nisi quam imperialis majestas sue auctoritatis gratia iniciaret, consummaret et confirmaret; unde qui contra hanc constitutionem presumere nisus est, nostrae majestatis contemptorem esse satis evidens est, nec tibi soli sed et nobis totique regno contumeliam non modicam esse irrogatam, quod minime equanimiter ferendum est. » Quid plura? Rex et omnes principes et primi quique Saxonie duci Ottoni dant et confirmant fidem, quod non alias praeter ipsum in Boemia sit regnaturus. Interim callidus immo impro-

vidus nimium dux singillatim quemque ex Saxonie optimatibus convenire satagit, dona infinita et, ut dicitur, aureos montes promittit quatenus omnium animos ad ferendum sibi praesidium potuisset habere promptissimos.

Relatum est igitur duci Sobezlao, regem Lotharium minari Boemiis bella parare, regni devastationem machinari, nisi citius Sobezlao depulso Ottonem sibi ducem intronizari consentiant. Sed dux Sobezlaus nichil penitus his motus rumoribus, modificata voce breviter respondit: « Spero in Dei misericordia et in meritissanctorum martirum Christi Wenezlai atque Adalberti, quia non tradetur terra nostra in manus alienigenarum. » Ex hinc ergo prudentissimus dux jactans totum cogitatum suum in Domino, circumivit omnia monasteria, divina implorans in adversis eventibus sibi adminiculari praesidia. Postquam autem cognovit regem Lotharium cum valida Saxonum manu Boemieis appropriare terminis, festinavit ei occurrere ad castrum quod Illumec²²⁵ dicitur. Sequenti die consedente duce Sobezlao cum suis ad prandendum, venerunt qui dicerent: « Optime dux, tu deliciis ciborum intendis et minus caute agis, quia jam ecce, nisi ocius obvies eis, hostium enses cervicibus nostris dominabuntur. » Mox ergo fit clamor in castris, ut sit unusquisque paratus. Premittit interim dux Sobezlaus legatos Nazcerat, Mirozlaum, Zmilonem et alios ex primatibus suis ad regem haec verba deferentes: « Haec dicit Sobezlaus: Discretionem tuam, bone imperator, scire convenit, quod electio ducis Boemie sicut ab antecessoribus nostris accepimus, nunquam in imperatoris, semper autem in Boemie principum

constitit arbitrio, in tua vero potestate Boemica electionis sola confirmatio. Sine causa novae legis jugo nos constringere conaris. Scias, nos nullatenus ad id consentire, magisque pro justitia pie velle occumbere, quam injustis decretis cedere, et revera, nisi ab hac molitione desistas, in proximo est, omnipotentis Dei judicium inter nos in posterum memorabile seculis ostendat prodigium. » Visa sunt autem haec dicta regi et omni exercitui ejus quasi deliramenta. Dux siquidem Otto regi omnem spondebat securitatem, eo quod omnes sublimiores Boemie fidei suae firmam ei fecissent sponsonem, nec dicebat armis opus esse, sed magis qui vellent cum falconibus et accipitribus (115) terram ingredi absque ullo offendiculo possent. Ergo 12. Kal. Martii procedunt Saxonum male securi inter duos montes cuneorum globi (116), et quia densissima nix viae difficultatem fecerat, plurimi armis depositis pedites incedebant. Sed cum inter angusta faucium utriusque montis devenissent, ubi velut celitus eis inclusis omnis fugiendi sublata erat facultas, dux Sobezlaus dividens suos in tres scaras, subito impetu in eos proruit, et quotquot ex adversa parte constiterant, omnes in ore gladii excepit. Ibi dux Otto hujus mali minister corruit (117), ibi plurimi Saxonie optimates prostrati sunt (118), et vix quisquam elabi potuit, nisi forte qui ad sarcinas tuendas eminus vel circa latus regis constiterant. Peracta ergo illa die tam miserabili eede, dirigit rex nuncios (119) pro Sobezlao duce, mandans et rogans ut veniat ad se. Qui nichil adversi veritus, assumptis secum paucis ex primatibus regem adiit; et stans (120) prior his eum verbis affatur: « Non nostrae temeritatis insolentia nos, optime rex, ad tuas impulit injurias, non superba nos presumptio ad effusionem sanguinis tuorum commovit procerum. Nullum sane dampnum vel dedecus tuae majestati moliti fuimus, sed sicut saepius ante tibi per legatos nostros innotuimus, novae legis jugo, quod nec patres nostri portare potuerunt, nostras cervices subdere nolimus, et ecce, divinum judicium utriusque nostrum justitiae manifestum dedit indicium, et indebitae dissensionis omnemque utrarumque partium ademit occasionem. Cessent ergo vel jam causae omnis discordiae, redeat unitas concordiae. Omnis justitiae debitum, quam antecessores nostri regiae majestati exhibuerunt, nos quoque nichilominus rebus et persona nostra, loco et tempore impendere parati sumus. » Ad haec rex: « Nisi, inquit,

VARIÆ LECTIONES.

²²⁵ Chlumec 4a.

NOTÆ.

(115) Imitatus videtur esse Cosmam in I 12 et II, 9.

(116) In Annalibus Hildeshemensibus 1126 legitur: *Sylvæ quæ Bohemiam a Saxonia determinant.*

(117) In præcepto quodam anno 1126 scripto apud Boezek I, 200 hæc leguntur: *Kal. Martii 12. Otto dux Moraviae paterno nomine nuncupatus in*

prelio peremptus est. De die cfr. Jaffé *Geschichte des deutschen Reichs unter Lothar.*, p. 50.

(118) quos enumerat annalista Saxo.

(119) Henricum de Groitzsch, nepotem Sobezlai, ut tradit Otto Frising.

(120) ad Lotharii pedes provolutus, referente eodem Ottone.

dux Otto summa vi precum tuo proposito nos obviare compulisset, nulla prorsus ratione cogente animus noster ad hoc flecti potuisset, ut cuiquam principum nec digitum contra te extendere licuisset. Annuente ergo et favente Deo, ducatus honore et solio fruire paterno, mutuae dilectionis et amicitiae vinculum nobis et toti regno conserves inconvulsam. Et hæc dicens transdidit ²²⁶ ei per manum insigne ducatus vexillum, et ita datis invicem osculis Sobezlaus eam maxima gloria et honore suorumque ingenti tripudio ad dulcem suam rediens metropolim annis 16 optato potitus est solio.

Eodem anno 11 Kal. Marci Johannes (121), episcopus sextus sanctæ Olomucensis ecclesiæ, vinculis carnis absolutus, talentum sibi creditum Christo reportavit centuplicatum. Post hunc Sdico ²²⁷ presul successit in ordine septimus, et eodem anno ordinatus est 6 Non. Octobris.

Eodem anno obiit Zvatava regina, mater Sobezlai ducis Kal. Septembris.

1127. Obiit dominus Clemens abbas sanctorum Adalberti atque Benedicti monasterii Breunovenis, cui successit Uodalricus.

Eodem anno Mileysi Deo devota famula, nulli pietate secunda, placitis Dei moribus cordetenus intenta, quatenus ex divina gratia excessuum suorum sibi daretur indulgentia, Romæ sanctorum apostolorum adiit limina, et eodem anno reversa, felici consummatione hujus vitæ stadium est egressa 4 Idus Julii.

1128.

1129.

1130. Meginhartus ²²⁸ episcopus Boemorum adiit Jerosolimam. Item hoc anno Kal. Marci obiit Wacezlaus dux Moraviensis (122), totius christianitatis pater et clericorum amator. Eodem anno 7 Kal. Maii immensum signum apparuit, et tonitruum horribile auditum est. Eodem anno 11 Kal. Julii Sobezlaus dux Boemorum insidiatores vitæ suæ quosdam decollavit in foro Pragensi publice, quosdam pedibus ac manibus ac linguis et visu privavit. Bracizlaus, filius Bracizlai ducis, privatus est oculis.

1131. Elevatæ sunt reliquæ sancti Godehardi ²²⁹ episcopi et confessoris, miræ sanctitatis viri. Eodem anno Sylvester prior Zazovensis monasterii adiit Romam.

1132. Pribizlawa ²³⁰, conjux Groznatæ, suæ fecit terminum vitæ. De cujus pia conversatione quedam fidelium memoriæ stili officio summatim commendare satis ad rem arbitramur pertinere. In cujus moribus, dum in carne vivit, et Deo placuisse confidimus, et hominibus Deum diligentibus omnigenæ

VARIE LECTIONES.

²²⁶ tradidit 4a. ²²⁷ Zilico 4a. ²²⁸ Meginbertus 4. ²²⁹ Gothardi 4a. ²³⁰ Pbrzlava 4a. ²³¹ ad 4. ²³² Dethardus 4. ²³³ metropolim 4.

NOTÆ.

(121) Tertius; secundum Necrologium Bohemicum obiit 1x Kal. Mart.

(122) Consentit Necrologium Bohemicum.

(123) Anno 1097 quo auctorem hoc loco

A virtutis speculum constitisse vidimus. Totius namque vitæ suæ tempore familiare studium habuit cultum Dei intime diligere, nichil amori ejus preponere, pauperum Christi ex visceribus pietatis matrem se exhibere, personis quoque Dei servitio mancipatis tota mentis sinceritate ac ²³¹ devotione honorem et adjutorium, prout res exegisset, offerre. Bona quidem legali juncta marito fuit, melior deinde in viduitate permansit, optima post lacrimabilem dilecti et unici filii sui Severi humationem effulsit. Hæc desiderio videndi sepulchrum Domini flagrans, cum domno Megharo episcopo et cum aliis Jerosolimam adiit, et prospero successu ad sua rediit. Postquam vero tempus decessionis suæ ex hac vita appropinquavit, et viribus corporis se destitui persensit, convocatis ad se cunctis suæ cognationis natu et honore prioribus, villam Gozivar cum silva adjacente, agris et pratis et omni proprietate sua quam inibi possidebat, necnon et omnem familiam suam, villam etiam Bosakonic ad hospitale Deo et sancto Johanni Baptistæ in Zazou, omnibus suis affinibus in id ipsum consentientibus, obtulit et sub legitimis testibus confirmavit. Et sic paucis interpositis diebus in eodem cenobio generalis resurrectionis diem expectatura, felici requie fruitura, 5 Non. Maii exiit ex mundi hujus pressura.

1133. Diethardus ²³² abbas, cujus superius mentionem fecimus (123), in senectute bona 15 Kal. Jan. felicem animam Domino commendavit. Eodem anno Boemii vastaverunt Poloniam. Eodem anno eclipsis solis fuit media die.

1134. Obiit Bogudar Kal. Februarii. Silvester prior Zazovensis monasterii post depositionem pii patris Diethardi unanimi fratrum consilio et concordia voto 9 Kal. Maii in abbatem ejusdem monasterii electus est; vir morum honestate cunctis amabilis, colloquio plurimum affabilis, in abstinentia singularis, amicus humilitatis, intimus veræ caritatis alumnus, toti fratrum congregationi adeo cum vinculo familiaritatis et dilectionis sese astringens, ut omnibus plus amori quam timori haberetur. Revoluta ergo ejusdem anni circulo, item 9 Kal. Maii, metropoli ²³³ per manum Sobezlai ducis abbati suscepto baculo, a Johanne venerabili episcopo ordinatus est. Divinitus igitur tam decenti sublimatus honore, bonus pastor ad suo moderamini commissa dulcia cum omnium suorum exultatione revertitur ovilia. Hic locus sese obtulit quod superius promisimus absolvere (124), quanto scilicet in sanctæ religionis studio flagraverit amore, et quam diligens cura sibi fuerit in meliorandis et amplificandis rebus monasterii. In quantum siquidem prevaluit et novit, omnem monasticam

in anni numero scribendo errasse; obiit Diethardus a. 1134.

(124) Ad annum 1123.

disciplinam fratrum suorum cordibus sepius inculcare solitus fuit. Res superfluas privatas contra licitum possidere gravissimum crimen esse docebat, dicens monachum victum et vestitum habentem his debere esse contentum. Specialiter quoque humilitatis et patientiæ omnibus in se prætendebat exemplum, illud semper revolvens: « Quanto magnus es, humilia te in omnibus. » Ille tempore sui regiminis capellam sanctæ Dei genitrici construxit, monasterium sancti Johannis Baptistæ picturæ venustate decoravit, muros cum absidibus in medio oratorii ab altaribus sancti Stephani et sancti Martini interposuit, pavementum ecclesiæ lapidibus politis de Petrino monte advectis adornavit, dormitorium, rectorium, cellarium et coquinam atriumque claustrum per circuitum cum columpnellis et absidiculis venustissime construxit. In villa Mnichovici (125) nuncupata basilicam in honorem sancti Michaelis et omnium celestium virtutum edificavit. Quid plura? Omnis ejus intentio, omne studium, omnis sollicitudo, quoad vixit, in hoc precipue perstitit, quatenus domui Dei in omnibus utilem se exhiberet. Eodem anno obiit dominus Megnardus, decimus episcopus sanctæ Pragensis ecclesiæ, 5 Non. Julii (126), monachorum et clericorum verus amator, pauperum et peregrinorum pius consolator, cui successit Johannes.

1135. 3 Kal. Martii facta est ordinatio domni Johannis undecimi episcopi Pragensis. Eodem anno facta est confirmatio ordinis sancti Augustini ad Premonstratam ecclesiam per Innocentium papam in civitate Pysis 5 Non. Maii.

1136.

1137. Silvester abbas una cum domno Henrico³³⁴ Olomucense episcopo et cum aliis instinctu divinæ inspirationis, orationis causa Jerosolymam perrexit, interim cenobii sui gubernacula domino Beroni, ejusdem loci decano, procuranda committens. In eodem anno 9 Kal. Jan. prosperis austri flatibus rediit, in quo itinere miles Deo devotus Ruzin defunctus est 3 Idus Octobris. Eodem anno 2 Non. Decembris (127) Lotharius Romanorum imperator, pauperum et peregrinorum pius consolator, migravit ab hoc mundo, cui successit Cuonradus³³⁵. Lupoldus³³⁶ dux (128) pulsus est de Moravia.

1138.

1139. Dominus Henricus, episcopus Olomucensis reverentissimus, Romam causa orationis profectus est. Eodem anno dominus Johannes, episcopus undecimus sanctæ Pragensis ecclesiæ, clericorum et monachorum verus amator, pauperum et peregrinorum pius consolator, 6 Idus Augusti (129) migravit ab hoc seculo, cui eodem anno Silvester, Zazovensis ecclesiæ abbas, vir vere Israelita, successit in episcopatum. Sed insequenti anno, Deo, a quo omnia bona procedunt, inspirante, sano usus consilio, secum sepius retractans, semetipsum minus sufficere posse ad tam grande pondus episcopalis regiminis, et illud apostolicum: « Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus (II Tim. II, 4), » et cetera, eundem episcopatum cum bona voluntate dimisit, suamque abbatiam recepit.

1140. Sobezlaus dux Boemicus 16 Kal. Martii exutus artibus, viam universæ carnis ingressus, cui eodem anno 13 Kal. Martii Wladizlaus, filius Wladizlai ducis, successit in principatu. Eademque tempestate renuente domno abbate Silvestro episcopatum Boemicum, Otto, Pragensis ecclesiæ canonicus et prepositus, electus est in episcopum, et eodem anno ordinatus est 7 Kal. Junii (130). Eodem anno 17 Kal. Octobris obiit Adleyth dux (131).

1141. Spitigneus, filius Borivoy (132) ducis, Mirozlau, Mukar causa orationis Jerosolymam perexerunt mense Januario. Eodem anno fuit inundatio aquarum in Boemia

1142. Nacerat³³⁷ comes et alii primates Boemiam adversus ducem Wladizlaum conspiraverunt, et uniti Moraviensibus Boemiam magna manu hostiliter intraverunt. Deinde bello congressi, Boemis cedentibus, Pragam obsederunt et monasteria sanctorum Viti Wencezlai atque Adalberti sanctique Georgii incendio vastaverunt. Tandem superveniente rege Romanorum Cuonrado (133) depulsi ab obsidione urbis recesserunt et Moraviam redierunt, et interventu cardinalis Widonis (134) et episcoporum Ottonis, Henrici atque abbatum digna satisfactione in pacis sedus convenerunt. Eodem anno synagoga Judeorum et multa edificia combusta sunt³³⁸. In suburbio Pragensi visus est serpens volare. Eodem anno 3 Idus Julii obiit Kerberk³³⁹ (135), conjunx Borivoy.

1143. Wladislaus dux Boemorum Moraviam incendio vastavit (136). Eodem anno legatus apostolici separavit sacerdotes ab uxoribus (137). Eodem

VARIAE LECTIONES.

³³⁴ Henrico 4^a. ³³⁵ Chunradus 4^a. ³³⁶ Leopoldus 4^a. ³³⁷ Nacerat 4. ³³⁸ interpunctionem 4^a sequimur; 4. verba in suburbio Pragensi ad antecedentia retulit. ³³⁹ Kerbek 4^a.

NOTÆ.

- (125) Miechnow in circulo Kaurzimensi.
- (126) Probat Necrologium Bohemicum.
- (127) Num die 3 an. 4 mensis Decembris mortuus sit dubitatur. Vide Jaffe, p. 224.
- (128) Olomucensis, filius Borivoyi II.
- (129) Probat Necrologio Bohemico.
- (130) Ita videtur corrigendum pro Julii ex Cosmæ continuatione prima ad a. 1140; vid. sup., p. 146.
- (131) Necrologium exhibet xv Kal. Oct.
- (132) Secundi, qui obiit 1124.

(133) die Pentecostes, probante Vincentio Pragensi.

(134) Guidonem diaconum cardinalem—quem pro enormitatibus corrigendis ad partes illas de latere nostro destinamus, scribit Innocentius II papa die 21 Aug. 1142; Boczek I, 215.

(135) Necrologio, in quo legitur 4 Id. Julii, est Gertrud; cf. Cosmas III, 12.

(136) Cfr. Vincentium ad h. a.

(137) Vide litteras a Guidone de hac re scriptas Boczek I, 1, 223.

anno inventio capitis sancti Adalberti episcopi et A martyris in urbe Praga in ecclesia sancti Viti martyris, et cilicium sancti Wencezlai inventum est. Eodem anno venerabilis dedicatio monasterii sanctorum Viti Wencezlai atque Adalberti 2 Kal. Octobris a tribus episcopis Ottone Pragensi et Heinrico Olomucensi et Babenbergense episcopo. Eodem anno religiosus papa Innocentius migravit ad Dominum.

1144. Gwido cardinalis et legatus apostolicæ sedis, cassis quorundam incitatus delationibus, Silvestrum abbatem suspendit ab officio, sed sequenti anno per dominum Heinricum Olomucensem episcopum redeuntem restituit.

1145.

1146. Dedicatio capellæ sanctæ Mariæ in Zazoa a B venerabili episcopo Ottone, quam construxit dominus Silvester abbas.

1147. Venerabilis abbas Clarevallensis Bernhardus, Deo et hominibus carus, audiens invasionem et persecutionem quam Sanguin (158) paganus fecit in confinio Jerusalem, sicuti Mathathias adhortabatur filios suos (139), sic adhortatus est regem Franciæ Ludewicum²⁴⁰ omnesque Francigenas gentes armata manu in expeditione Dei ire Jerusalem, animasque pro fratribus ponere, nec non christianam gentem de gladio paganorum auxilio Dei liberare. Cujus admonitione Franciis gentes Francianæ, Anglicæ, Lotharingiæ, Saxones, Boemienses, Suevientes, Bawarienses cum ferocibus Francis ad expeditionem Domini sunt paratæ. Commotio christianorum facta est in paganos. Eadem tempestate verbiger Sdico episcopus Moraviensis adiit Pruzos (140) cum Heinrico decano Pragensis ecclesiæ ad predicationem, et eodem anno est reversus. Eodem anno 2 Idus Junii obiit Izcizlaus²⁴¹, quintus abbas Postolopertensis ecclesiæ, cui successit Bero Zazovensis monasterii decanus, et eodem anno ordinatus est 7 Idus Decembris.

1148. 6. Idus Julii Otto duodecimus episcopus sanctæ Pragensis ecclesiæ obiit (141), cui successit Daniel prepositus ejusdem ecclesiæ.

1149. Ordinatus est Daniel episcopus a Maguntino archipresule.

1150. Vir clarus vita Sdico, septimus episcopus Olomucensis ecclesiæ, subtrahitur ab hoc mundo (142), victurus perpete vita, cui successit Johannes (143) canonicus de monte Zragov²⁴². Eodem anno obiit Gertrudis ducissa Boemiæ (144).

1152.

1153. Obiit papa Eugenius (145), vir vita magnificus, cui successit Anastasius (146).

1154. Jam die deficiente, crepusculoque noctis imminere incipiente, eclipsim luna passa est. Post hæc maxima mortalitas in homines irrepsit.

1155. Fratres nostri Arsenius, Sizna, Radosta, hæc vita exempti sunt.

1156. Bero Postolopertensis abbas 5. Idus Maii, heu! immatura morte diem clausit extremam. Hic siquidem secunda etatis suæ vigilia, Domini aspirante gratia, semetipsum in ara crucis Christi hoc in cenobio obtulit holocaustum Deo. Vir caritatis virtute plenus, simplex et castus in moribus, voluntariæ paupertatis specialis amicus, qui ob meritum sanctæ religionis primo apud nos honore decaniæ, deinde Postolopertensis in monasterio per dominum Ottonem episcopum abbatia est culmine sublimatus. Prefuit autem eidem ecclesiæ annis 8, mensibus 4, diebus 35.

1157. 5. Idus Januarii Spitigneus dux, inno flos et honor ducum, prohi dolor! nimis intempestiva morte vitæ presentis accepit terminum, vir præ cæteris divinæ pietatis dote magnifice preditus, et, ut pace omnium dictum sit, totus ex omni virtutum elegantia compositus, cujus qui digne meminif, dolore et lacrimis nequaquam carere poterit. Cecidit quippe aureus ecclesiæ Dei clypeus, clericorum pater, pupillorum mater, merentium intinuis consolator, totius honestatis et bonitatis solertissimus indagator, cui virtus amor, vitium fuit horrori, cujus in judicio arcem victoriæ misericordia et veritas semper obtinuit. Ad miserendum denique nullus eo facilior, ad irascendum et vindicandum in reos nemo difficilior. Quem etiam Deus virga benignæ suæ correctionis multo tempore in presenti flagellavit, sed baculum consolationis ad percipienda vitæ futuræ premia reservavit. Longa siquidem et difficilia apud exterarum nationes passus exilia, tandem tam preceptione quam petitione Friderici Romani imperatoris a Wladislao duce recipitur in patria, sed brevi temporis intersticio, fatis urgentibus, migrat ab hoc seculo, pro temporali dispendio felicitatis eterne beandus solatio.

Eodem anno 13. Kal. Febr. Fridericus abbas Postolopertensis, vir in divinis et humanis rebus summæ discretionis, erga Deum et homines devotæ sinceritatis, intimæ ad omnes affabilitatis, peracto itinere cum domno Daniele pontifice in terram Hunorum abierat, quoniam videlicet idem antistes et Henricus, frater Wladislai ducis, cum aliis Boemiæ

VARIAE LECTIONES.

²⁴⁰ Ludwicum 4a. ²⁴¹ Czeislaus 4a. ²⁴² Zragor 4a.

NOTÆ.

(138) Zenghi, Mosulæ princeps.

(139) Exemplum ex litteris Eugenii III papæ de auxilio terræ sanctæ ferendo datis desumptum est; Boezek I, 241; ibid. 255 vide epistolam S. Bernhardi ad ducem Wladislauum.

(140) Pomeranos, teste Vincentio.

(141) Consentiant Necrologium et Vincentius.

(142) vii Kal. Jul. probante Necrologio et catalogo epp. Olomac. apud Richter, p. 24.

(143) quartus.

(144) uxor Wladislai II, filia Leopoldi IV, ducis Austriæ.

(145) tertius.

(146) quartus.

terræ primatibus filiam (147) Ungarici regis (148) Friderico, filio ejusdem ducis desponsandam detulerunt. In reditu in quandam villam suam pausandi gratia deveniens, post trium dierum egritudinem ultimum exaravit spiritum.

Ejusdem quoque anni 11. Marci Kalendis Johannes Olomucensis ecclesiæ episcopus, qui de monasterio sancti Augustini Zragov assumptus fuerat, vitam terminavit presentem, medio sane juventutis constitutus flore, sed maturus morum nobilitate. Hic pro defensione justitiæ et statu ac honore sanctæ Dei ecclesiæ semper, quantum in ipso fuit, inconvulsus preliator perstitit, difficilis inobedientibus, facilis ac promptus et affabilis Deum diligentibus. Cui ex quo episcopalem suscepit infulam in corde, in habitu et sermone precipua semper extitit humilitatis custodia, adeo ut plerumque etiam ab humilioribus personis venerari refugeret, dicens, non oportere se exigere honorem ab hominibus, utpote qui de eodem luto conditus esset.

*De probitate Wladislai regis et fratris ejus
Theobaldi ducis.*

Anno sub eodem Fridericus imperator, juncto sibi duce Wladislao et fratre ejus Theobaldo, Poloniam exercitu valido intravit (149), principes ejus Boleszlau (150) et Mesconem (151) suæ ditioni subjugavit, infinitam pecuniam in auro et argento accepit, et pro confirmatione et stabilitate deinceps pacis filios (152) eorum obsides suscipiens, victoria pro voto potitus rediit. Pro cujus sane pacis compositione precipue ducis Wladislai institit illustris industria; tantum enim imperatoriæ voluntati se tunc benivolum exhibuit, ut per se tantum et suos vel ad deditorem prefatos principes flectere vellet, vel, si necessitas rei poposcisset, ipse primus cum illis pugnam anticiparet. Imperator vero (153), ut dictum est, cupito potitus honore, ad sedem suam reversus est. Jam, scilicet anno ab anno incarnat. 1158. initiato, quid Boemico duci pro labore suo recompensationis exhibere debuisset, cum principibus regni consilium habuit (154). Dum ergo plures eorum assererent, dignum sibi videri optimis muneribus auri et argenti juxta imperatoriam munificentiam ipsum remunerari debere, imperator

A liberiori usus consilio, ducem ad se accersitum hujus verbi nobilitate alloquitur: « Virtutis tuæ constantia nobis optime complacuit, nam et fidelitatis tuæ erga nos sinceritas toti regno evidenter innotuit, quam fideliter, quam devote, et quam intime nostrum, immo totius regni integrum secundum Deum diligas statum, cum in nostris necessitatibus et totius regni rei publicæ tui ipsius tuorumque vitam periculo objicere nunquam hesitaveris. Hanc igitur egregiam virtutem in te considerantes ac diligentes, et de cetero te erga nostram imperatoriam serenitatem fidelem et incommutabilem haberi cupientes, honore quo ipse volueris te secundum nostram liberalitatem honorare decrevimus. Attamen quia terram tuam auro et argento et omnium preciosarum rerum copia seimus redundare, et nihil in talibus tibi rarum existere, accipe ex Dei gratia et nostra benevolentia tibi quam tradimus regni coronam et regni potestatis et honoris dignitatem in regno tuo. » Et hæc dicens, jussit proferri coronam auream gemmis, preciosis lapidibus mire adornatam, qua videlicet ipse imperator in summis festivitibus uti ferebatur (155). Tali igitur divinitus honore sublimatus, gloriosus dux Wladislaus cum ingenti tripudio et leticia suorum rediit ad sua.

Deinde ejusdem anni mense Maio (156) profecti sunt rex et frater ejus dux Theobaldus cum cesare Friderico in Italiam adversus Mediolanenses, qui tunc imperatorem pro quadam seditione contra Laudunenses ac Nolanæ urbis cives (157) facta, sibi graviter offensum habebant. Decreverat siquidem imperator non prius se cum exercitu ab urbe discessurum (158), quam hostibus suis igne et ferro meritam rependeret ultionem. Ibi gloriosus rex et vere glorificandus Wladislaus cum suis optimatibus, veluti quondam Judas Machabeus, modo frontes adversariorum conterendo, modo a tergo insequendo, modo etiam a dextris et a sinistris acriter insistendo, quot prelia laudabiliter ac victoriose peregerit, dictu longum est. Attamen quia in bellicis certaminibus victoriæ proventus plerumque sit incertus, et varii casus vices diversas et difficiles in talibus ludunt, fieri non potuit quin et ipse quosdam ex suis primatibus illic amitteret. Mediolani igitur cives egregiam ejus virtutem et industriam considerantes,

NOTÆ.

(147) Elisabetham.

(148) Geisa II.

(149) Die 22 mensis Augusti Fridericus Oderam transiit, teste Radevico, qui, ut Vincentius Pragensis, de hac expeditione fusius egit.

(150) quartum.

(151) tertium; sunt filii Boleslai III.

(152) Imo fratrem Casimirum aliosque nobiles, probante Radevico.

(153) Mense Octobri Bizantii commorabatur. Cfr. Böhmer reg. 2376.

(154) Ratisbonæ mensis Januarii die 16 data est Friderici I tabula de circulo aureo Wladislao et omnibus ejus successoribus concessa, quam vide apud Boezek I, 267.

(155) Errat; hoc Friderici præcepto Wladislao permissum est, ut iisdem diebus festis quibus imperator corona, circulo ab episcopis Pragensi et Olomucensi publice ornaretur; sibi enim coronam vel diadema, Wladislao circulum vindicat. Hunc circulum veram fuisse coronam Dobnerus peculiari commentatione probare conatus est in libro *Born Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen* V, 1.

(156) Die 14 Jun. 1158 Fridericus adhuc commorabatur Augustæ; Böhmer 2402.

(157) Nola est urbs Campaniæ; de urbe Como cogitasse videtur.

(158) Inde a die 6 Augusti 1158 obsessum est Mediolanum, teste Radevico.

et quia cesari foret acceptissimus, legatis ad ipsum et precibus directis, mediatorem cum inter se et cesarem esse pro offerenda digna satisfactione et pacis compositione deprecari sunt (159). Ipsius ergo annuente prudenti consilio et sedulitate, prefata civis urbis potiti sunt pace.

1159. Daniel episcopus Mediolanum ad cesarem Fridericum profectus est (160), a quo benigne et honorifice susceptus est, quem in obsequio suo suis et regni negociis biennio implicatum retinuit. Interim Romae defuncto Anastasio apostolicæ sedis pontifice, gravi exorta seditione, duo ex contrariis partibus apostolicæ sedi proficiendi electi sunt, Alexander (161) et Victor (162). Pro qua dirimenda seditione Daniel presul Romam dirigitur, ut videlicet utraque persona cesaris et totius regni concilio interesse debeat, et juxta publicam et canonicam sanctionem ea quæ magis competeret apostolicæ sedis principatum obtineret. In ²¹³ eo sane concilio (163) coram cunctis regni principibus et 150 episcopis Victor justiciæ victoriam obtinuit, et concordiam omnium voto et acclamatione archiepiscopus apostolicæ sedis suscepit. His igitur rite terminatis, Daniel presul a cesare et apostolico multo sublimatus honore, excellentia quoque functus legationis apostolicæ, proficiscitur ad regem Hungarum (164), et exinde ad propriam Pragensem pontificatus sedem anno dominicæ incarnationis 1160, in omnibus auctore Deo prospere agens, regreditur.

1161. 4. Idus Februarii Sylvester Zazavensis abbas regiminis sui 28. anno exiit a tenebris hujus corporeæ regionis ad patriam perpetuæ mansionis, pro labore presentis vitæ recepturus bravium beatæ remunerationis. Vir omnium virtutum disciplina et elegantia decenter insignitus, atque adeo practicæ exercitiis ac theoriæ amori deditus, ut evidenter adverti potuisset, hominem licet adhuc in carne positum, totum tamen spiritus sui fervore jam in celestibus constitutum. Specialis enim erat amicus parsimonie, qui lauciores dapes vel vini pocula ceu quasdam mordorum materias abhorrebat, sed cibo simplici et pura fluminis unda delectabatur, convivia potentum et quarumlibet secularium personarum detestabatur, propter quod etiam a pluribus minus diligebatur, quia in talibus nulli se communem exhibebat. De cujus vitæ laudabili qualitate multa quidem ad exemplum pie vivendi et honestatis formam dici possent, sed quia superius jam inde me ex parte dixisse memini, et maxime quomodo operum ejus in eodem monasterio magnalia, quanta

A fuerint et erga divini cultus honorem studia, evidenter extant testimonia perhibentia, hæc in loco ista sufficiant. Hoc tantum, salva omnium gratia, dixerim,

Quod locus ille patrem vix invenit sibi talem
Moribus et vita, ceu Silvester fuit abba.

Hujus post obitum Bozata, ejusdem loci prior, eodem anno per Wladislai regis et episcopi Danielis electionem in abbatiam successit, qui brevi tempore, exacto unius videlicet anni spacio, sui regiminis curam propria voluntate deposuit. Hic namque in cenobiali conversatione jam 30 compleverat annos, ac a tumultu secularium actionum adeo se alienum effecerat, ut nulla penitus ratione quid in seculo ageretur sese vel scire modicum pateretur, ideoque ad disponendas exteriores monasterii utilitates, vel ad popularium questionum examinanda judicia prorsus extitit ignarus. Preterea tot et tam gravium infirmitatum detinebatur molestiis, ut vix aliquando quantacunque necessitas exegisset, pro utilitate ecclesiæ extra monasterii septa procedere potuisset. His igitur et similibus devictus incommodis, post anni circulum onus deposuit suscepti regiminis.

Eodem anno ducellus Sobezlaus (165) noctu fecit irruptionem cum 60 armatis militibus in urbem Olomuezi; omnes fere quos in ea reperit diversis obprobriis debonestari fecit. Quæ mox

Fama volans Wladislai regis percutit aures, qui collecto exercitu dictam circumdedit urbem; sed cum cerneret forti custodia militum inaccessibilem sibi suisque fore urbis aditum, cautius arbitratus est magis ex ingenio quam bello juvenilem principis animum attemptare. Per internuncios ducem invitavit ad pacem, immo spondet et firmat quam velit pacis accipere conditionem. Princeps igitur, ut simplicissimus agnus, nil adversi ratus, in regis in manus, pax et pacis ceditio juramenti confirmatur sacramento. Ibi Johannes episcopus Moraviæ, illic jurat omnis primatus Boemiæ, sicut rex dictat pro pacis et fidei confirmatione. Sed ubi fides? Sacramenta violantur, pactio pacis exinanitur, rapitur, cathenatur princeps egregiæ prohibitatis, et in castro munitissimo Prinda (166) sub districtissimâ custodia multo tempore (167) macerandus retruditur.

1162. Divina annuente pietate, regisque Wladislai ac etiam domni Danielis pontificis industria procurante, Regnardus abbas Zazovensis monasterii gubernacula suscepit. Hic primo Syloense ceno-

VARIE LECTIONES.

²¹³ In codice 4. in margine loci In eo — suscepit manus coeva adscripsit verbum mentiris, littera una sub altera posita.

NOTÆ.

(159) Constituta est pax die 3 mens. Septemb., de qua vide Vincentii Pragensis copiosam narrationem.

(160) Anno præcedenti cum rege in Italiam venerat.

(161) tertius.

(162) quartus.

(163) quod Ticini habitum est anno ineunte 1160.

(164) Geisam II.

(165) filius Sobezlai I.

(166) Frauenberg in Pilsensi circulo.

(167) usque ad annum 1173.

bium (168) admodum honeste rexit, proprioque labore in possessionibus diversi generis magnifice ampliavit. Primo autem anno ordinationis domni Danielis episcopi insurrexerunt quidam viri iniquitatis contra eundem abbatem, virum venerandum, et quæcunque criminosa de ipso potuerunt confingere, auribus pontificis crebra et importuna delatione veriti non sunt inculcare, et quia, sicut beatus dicit Gregorius: *Animo in multis occupato facile ab adulatoribus subripitur*, rem ita ut conficta erat, episcopus esse credit. Vix ita venerabilis Regnardus sine canonica audientia, nec accusatoribus seu testibus legitimis convictus, vel confessus de objectione criminis, abbatiæ privatur honore, rejicitur de monasterio cum universa sibi dilecta congregatione. Mirum sane de tanto viro, domno videlicet episcopo, quod tam crudelem et tam precipitem in pastorem simul et ovile potuit dare sententiam, et quod nulli prorsus parcendum ob unius accusationem iudicavit, nisi forte, ut quidam tunc conjiciebant, sicut et postmodum rerum probavit eventus, hac occasione id eum fecisse, ut quibusdam Augustiniani ordinis regularibus, de exteris ascitis nationibus, eundem locum commendaret. Predictus vero domnus Regnardus quarto decimo post depositionem sui regi-

minis anno, tribulationes ejus et patientiam Domino misericorditer respiciente, Zazovensis cenobii abba constituitur, Metensis genere, discretissimus moderator vitæ monasticæ, dilectionis et affabilitatis gratia preditus, humilitatis et mansuetudinis virtute constantissimus, omni morum elegantia melioribus per omnia comparandus. Cui pro hominum suorum defensione stare vigilantissima semper cura fuit, cui pro assertione veritatis nec regia majestas nec principum potestas terrorem vel ruborem unquam invenire valuit, ejus animum nec prosperitas ad inane unquam emolliivit leticiam, nec adversitas ad perniciosam deiecit mestitiam; vir in cunctis suis eventibus eundem leticiæ semper preferens vultum. Universæ congregationi plus amore quam terrore studebat preesse, tantum namque humilitati se subdiderat, ut cum esset omnium in congregatione dignior et sublimior, in omnibus suis actibus subiectione se exhiberet. Ad humilia etiam quæque opera nullus eo promptior, nullus agilior, nullus efficacior; fuit in eo peritia pingere vel sculpere quaslibet imagines ligno vel osse vel etiam diversi generis metallo, fabrilis quoque non ignarus fuit artis, et omnis quæ ex vitro fieri solet compositionis ²⁴⁴

CANONICORUM PRAGENSIIUM CONTINUATIONES COSMÆ.

[GERLACH.] In diebus illis regnante in regno Romanorum rege Conrado, et in Bohemia principante duce Sobieslao, Zdico qui et Henricus, bonæ memoriæ Olomucensis episcopus, habitum nostrum, quem Iherozolinis viderat, super sepulcrum vitæ suscepit eum multo, sicut tradunt, ymbre lacrymarum, et abdicatis ibi tam esu carniū quam cæteris vitæ blandimentis, reportabat memorato duci et Bohemis sicut novum hominem ita et novum ordinem. Quo duce in brevi defuncto, successor ipsius illustris Vladislaus, nec non et uxor sua nobilissima Gedrudis, soror prædicti regis Conradi, succensi exemplo et hortatione præfati episcopi, novam ecclesiam novo condunt ordini, erigentes fabricam venustissimam in monte Strahow, mutato nomine ipsius in monte Syon, anno Domini 1140, quibus optime cooperabatur idem episcopus, maxime in spiritualibus, coadunando undecunque posset religiosos fra-

tres, quibus et præfecit in primis quendam Blasium. Postquam vero liquido comperit de institutione Præmonstratensis ecclesiæ, quod inde esset initium ordinis et magisterium vitæ regularis, illico habita deliberatione cum ipsis fundatoribus, unanimi voto miserunt, et de Stenveldensi domo conventum postulaverunt. Et quidem tunc temporis ordo noster, licet necdum dilatatus, magno tamen fervebat zelo, tum in Præmonstrato tum in omnibus ecclesiis nostri ordinis, et maxime in Stenveldensi ecclesia, quæ nullam habuit vel habet in religione secundam. Cujus tunc suavissimo tracti odore principes terrarum, undecunque gaudebant ecclesias fundare novas, et personas ordinis evocare ad illustrationem provinciarum suarum. Inter quos et isti fundatores, de quibus modo sermo est, porrigentes petitionem suam prius capitulo, deinde Stenveldensi ecclesiæ, quod pie postulant pleno comprehendunt effectu. Nam

VARIÆ LECTIONES.

²⁴⁴ Finitur hic in utroque codice 4. 4^a. supplementum monachi Sazavensis. In 4. sequitur vita sanctæ Ludmilæ brevissima a Menkenio edita in cujus demum fine leguntur verba: Explicit liber IIIus in chronica Boemorum.

NOTÆ.

(168) Selau in circulo Czaslaviensi.